

T Õ T A R L A P S J Õ U L U I N G L I T E G A

Üks imelik jutt, mis ei olegi muinasjutt.

Jõulumänguks kirjutanud

Ao VAKS

PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K15 535-19

Rootsis, 1979.

Tegelased:

Tütarlaps jõuluinglitega

Mängumees viiuliga

Mänguasjade müüja

Maiustuste müüja

Pudi-padi asjade müüja

Looside müüja

Turu korraalvur

Vorstide müüja

Mänguasjad: jõuluinglid

Hüpnukk

Indiaanlane

Piparkoogid, jõlukompvekid

Karu kepphobusel

Nukk ja palju muid mänguasju

Rahvas jõuluturul

Lasteaia lapsed koos juhatajaga jne.

Poisid lumepallidega

Jõuluturg linnas.

Keskel elektrilampides särav kuusk, millest vasakul ja paremal müügilauad - putkad, mille kitsa letiga müügiavad on riidekardinaga suletavad. Kuusest vasakul on maiustuste müügilaud, kaunistatud rippuvate jõulukompvekkide ja piparkookidega. Sellest eespool looside müügilaud, mille tagariiulitel palju ahvatlevaid võite. Kuusest paremal on mänguasjade müügilaud igasuguste mänguasjadega riilulitel ja avausel rippumas, neist silmapaistvam on suur rõõmsavärviline papist hüpnukk.

Mänguasjadest eespool paremal on pudi-padi, rätikute, lintide, savi ja kipsasjade müügilaud. Laual on silmapaistvamad, kipsist, kullatud tiibadega inglid.

Külgedel palistab turgu lumiste, raagus, pargipuude rida. Tagaplaanil on tuledes hiilgav kõrgmajade siluett.

On talvine õhtupoolik, mõni päev enne jõulupühi.

Kuskil eemal mängib "jõulumeeste orkester".

Kui eesriie avaneb on kaubitsemine jõuluturul elav. Müüjad müügilaudade taga pakuvad oma kaupu, ostjad liiguvad trügides ühe müügilaua juurest teise juurde, ostes mänguasju, maiustusi ja muid kaupu ja loose.

Kuskilt ilmub vorstimüüja, lapsed trügivad tema ümber ja ostavad vorste.

Tagant ilmub lasteaia mudilaste rida juhatajaga eesotsas, vingerdab müügilaudade vahel siia-sinna, koguneb maiustuste müügilaua ette, seal ostetakse piparkooke ja jõulukompvekke.

Orkestri-muusika vaikib.

Mängumees viiuliga: (on ilmunud keskele, võtab viiuli kaenla alt ja mütsi peast, mille asetab maha ja hakkab mängima)

Mõned pealtkuulajad: (heidavad vaskrahasid tema mütsi)

Ütarlaps korviga: (ilmub rahva hulka, pakub oma korvist jõuluingleid)

- Mõned: (seisatavad, vaatavad ingleid, raputavad eitavalt pead, teised mööduvad käega lüües)
- Mängumees: (lõpetab mängimise, kuulajad valguvad laiali, taha müügilaudade juurde)
- Tütarlaps: (astub Mängumehe juurde) Aga sina, viiulikunstnik - sina ikka ostad minult ühe jõuluingli? (korvist ingliti võttes) Ainult üks kroon!
- Mängumees: Viiulikunstnik - mina ?
- Tütarlaps: Jaa - sina mängid ju nõnda ilusasti !
- Mängumees: Sa oled meelitaja! (võtab tema käest jõuluingli ja vaatab seda) See on ju tõesti väga ilus jõuluingel! (vaatab korvi) Kõik on sama kenad! Ja sina oled need kõik ise teinud: joonistanud, värvunud ja riided neile õmmelnud - ? Sa oled suur kunstnik - !
- Tütarlaps: Nüüd oled sina meelitaja - aga sellest on ikkagi vähe - osta, osta minult ainult ükski jõuluingel -
- Mängumees: Ma ostaksin need kõik - kõik - aga - (võtab mütsi maast ja sealt seest paar vaskset raha) - aga mul on ainult need paarkümmend senti - siin - keegi ei taha minu mängu kuulata!
- Tütarlaps: Mina kuulaksin - kuulaksin ainult sinu mängu -
- Mängumees: (rõõmsalt) Kas tõesti ?
- Tütarlaps: (noogutab innukalt, siis kurvalt) aga keegi ei taha minu jõuluingleid !
- Mängumees: Ära ütle nõnda - mina tahaksin osta kõik - kõik, mis sa oled maalinud - ja kõik, mis veel teed - ostaksin kõik, usu mind!
- Tütarlaps: (õnnelikult) Ka need, mis ma veel edaspidi teen ? ütle, ka need? Ostad kõik - ja siis mängid mulle ?
- Mängumees: Ka need ! (õhinaga) Kõik, kõik ja siis mängin ainult sulle!
- Tütarlaps: (unistavalt) Teen neid nõnda palju, palju -
- Mängumees: Oo! Ja mina lähen ja mängin palju igal tänaval, igal platsil - mängin veel ilusamini ja siis tulen ja ostan kõik jõuluinglid - kõik mis sa teed - kõik - (kiirustab ära)

Tütarlaps: (õnnelikult temale järele hüüdes) Mu viiulikunstnik - jõulu-
inglid ootavad sind - !

Orkester alustab jälle mängu.

Rahvas valgub laiali, trügib endiselt müügilaua ees.

Orkester vaikib.

Tütarlaps: (Tõttab ühe juurest teise juurde pakkudes jõuluingleid. Viimaks
jääb looside müüja laua juurde seisma oma korviga) (hüüdes)
Ostke jõuluingleid, ostke ... !

Looside müüja: (kes Tütarlast märganud, tuleb leti tagant välja ja kära-
tab kurjalt) Kao siit, minu leti äärest! Sa oled loosivõtja-
tel ees! Kao!

Tütarlaps: (talle) Andestust, ma ei tahtnud takistada looside ostmist ...
(taganeb maiustuste müüja leti ette, seal endiselt jõuluingleid
pakkudes ja hüüdes) Ostke !

Maiustuste müüja: (samuti vihaselt tema juurde) Mis sa siin kraaksud -
ja segad minu äritsemist - lasse varvast - (käega viibates) -
ja kohe !

Tütarlaps: (taganeb kohkunult mänguasjade müügi laua juurde, siis jälle
endiselt oma jõuluingleid pakkudes ja hüüdes)

Mänguasjade müüja: (kes närviliselt kõike jälginud, hüppab samuti vihaselt
tema juurde)

Eks ole lugu nüüd - ja arvad, et siin on sul vaba voli karjuda
oma kaupa - mul on kõik priima kaup - välismaa mänguasjad - kui
sa silmapilk siit ei kao - siis (rusikaid näidates) juhtub veel
õnnetus !

Tütarlaps: Ma lähen, ma lähen juba - (taganeb kohkunult pudi-padi müügi
leti juurde, hüüdes meeleheitlikult)

Siis ostke ometi, head inimesed! Vaadake millised ilusad jõulu-
inglid - ehtsad inglikesed - ainult üks kroon - !

Pudi-padi müüja: (vihaselt) Kas sa pead suu! Ja kaod ka siit - (teda osatades) Ehtsad inglid - see ajab ju naeru peale - ehtsad papitükid kaltsude sees !

Inimesed: (jäävad seisatama ja kogunevad nende ümber)

Pudi-padi müüja: Minul on ehtsad jõuluinglid (võtab laualt kipsist, kullatud tiibadega, ingli - seda kõrgele tõstes) Vaadake, siin on ehtne jõuluingel, kullatud tiibadega, aupaistus ja halleluuja ümber pea säramas! (Tütarlapsele) Vaata - imesta!

Tütarlaps: (aralt) Jah, aga need siin on ju loomulikud, lihtsad -

Pudi-padi müüja: (pilkavalt) Lihtsad kaltsud - ja tiibu ei ole neil üldse!

Rahvas: (naeruga) Jah, tiibu ei ole neil üldse !

Tütarlaps: (nutuselt) Ei ole - aga need on ju ainult väikesed jõulutüdrukud - väikesed valged -

Pudi-padi müüja: (endisele) Pea suu ja ära haugu vastu! Nurjatu niisugune - ja sina julged veel teotada minu ehtsaid jõuluingleid! Ja üldse, kas sul müügiluba on et siin kaubitsed ? - Ja veel teiste ausate ärimeeste kaupu maha teed ?

Teised müüjad: Just jah! Kus on su müügiluba - sohikaupitseja, sahkerdaja! (valjult hüüdes) Korrapidaja! Korrapidaja! - aja minema turult see alatu sahkerdaja !

Kostab vali vile.

Orkester alustab jälle mängu.

Korrapidaja: (tuleb, poiste kari järel hüpeldes ja karjudes)
Ahaa! (tormab Tütarlapse juurde kätega vehkides ja seletades, haarab lõpuks Tütarlapsel turjast ja tirib ta paremale pargipõõsastesse. Käsi "puhtaks pühkides" kõnnib siis uhkelt müügilaudade vahel edasi-tagasi, kus müüjad teda rõõmsalt tervitavad ja noogutavad)

Poiste kari: (aga on jäänud põõsaste ette, kuhu Tütarlaps kadus ja heidavad nüüd lumepalle talle järele, kisades ja naerdes)

Müüjad asuvad kohtadele, inimesed trügivad jälle müügilaudade vahel ringi.

Vorstimüüja: (ilmub ja müüb sooje vorste - kõik toimub endiselt nagu pil-
di algul)

Orgestri muusika kaugeneb aegamööda ja inimesed kaovad ükshaaval,
üks müügilaud teise järele langetab riidekatte oma müügiava ette
ja lõpuks kaovad ka müüjad.

On muutunud hämaraks ja orkestri muusika on muutunud imeilusaks
ja mahedaks talvemuusikaks.

Tütarlaps: (tuleb käpuli paremalt põõsastest korviga, märg ja lumine. Sil-
mi pühkides) Millised hirmutised - ja need on inimesed!
(laskub põlvili ja nutab)

Papist Hüpnukk: (milline pooleldi müügileti katte tagant välja paistab,
papist käsi-jalgu liigutades) Uuu - uuu ! Tütarlaps jõulu-
inglitega - uu-uuuuu !

Tütarlaps: (arusaamatult ringi vaadates) Kes - kes hüüab ? (püsti tõus-
tes rõõmsalt) Ega ometi tema - viiulikunstnik ?

Papist Hüpnukk: (endiselt) Ei ole mina viiulikunstnik - ma olen tantsu-
kunstnik - !

Tütarlaps: Tantsukunstnik - aga kus, kus sa oled ?

Papist Hüpnukk: Siin! Siin konksu otsas!

Tütarlaps: (märganud Papist Hüpnukku) Jah, tõesti - see oled sina -
papist hüpnukk - (astub tema juurde)

Papist Hüpnukk: Aita mind siit konksu otsast alla -

Tütarlaps: Alla - ?

Papist Hüpnukk: Jah, alla! Ja ruttu -

Tütarlaps: (võtab Papist Hüpnuku konksu otsast ja laseb selle leti taha
libiseda) Nõnda ?

Hüpnukuk: (rõõmsalt) Ma tänan sind! (hüppab leti tagant välja Tütarlaps ette, nüüd juba elusuurusena, samuti aga "papp-kostüümis" ja samade liigutustega nagu papist hüpnukuk oli) Siin ma olen !

Tütarlaps: (imestunult) Oh! See oled sina, jah? Aga kuidas -

Hüpnukuk: Sina päästsid ju minu konksu otsast - ja tõesti, see oli viimane aeg ! Terve pealelõuna kõlkusin ja rippusin seal üksinda liikumatult kui inimesed liikusid ja lapsed hüpplesid siin ringi - nüüd aga (hüppab ringi) hippadi-hippadi-hippadi-hopp! Vinkadi-vinkadi-vinkadi-vopp! Tule Tütarlaps, hüppa ka minuga - sa oled ju külmast kange - (haarab Tütarlapsel käest, kes tema järele püüab hüpata ja hüüda) Hippadi-hippadi-hippadi-hopp - vinkadi-vinkadi-vinkadi-vopp! (tantsivad koomiliselt hüpnuku liigutusi tehes ringi ja "hippadi" hüüdes)

Tütarlaps: (tantsu lõppedes) Oh, minul on nüüd küll soe !

Hüpnukuk: (Samuti, tema juurde, märkab korvi jõuluinglitega)

Oi, kui kenad jõuluinglid sul on siin - (võtab korvi kätte)

Tütarlaps: Ei ole kenad - keegi ei taha neid! Need on vaid lihtsad papist tütarlapsed - ja neil pole ka mitte kullatuid tiibu -

Hüpnukuk: Sa ütled papist - ka mina olen lihtsast papist - aga värv ja kunstniku käsi on pannud mind elama - ja ka sinu kunstniku käsi on annud papist jõuluinglitele elu ja ilu - (algab rõõmsarütmiline muusika) Need on kaunimad tütarlapsed, keda eales olen näinud - (haarab korvist jõuluinglite paari ja keksleb nendega hüppeldes paremale esimese müügilaua taha) Just siia asute teie - (asetab papp-jõuluinglid müügilaua katte taha. Ja tõttab nüüd järgmise paariga järgmise müügilaua juurde asetades need sinna, riide taha) Ja teie siia ! (Käies ja kekseldes kõik müügilauad läbi, asetab igale poole jõuluingli paari) Ja siia ja teie siia ! (Rõõmsalt keskele Tütarlapse juurde hüppates) Ja nüüd, pane tähele! (Plaksutab käsi. Müügilaudade avade eest tõusevad kardinad üles ja seal süttivad tuled põlema. Ja

papist jõuluinglitest on nüüd saanud laudade taha päris elu-
suurused valgetes õhulistest kleitides naeratavad tütarlapsed,
kes rõõmsalt Tütarlapsele ja Hüpiknukule viipavad)

Need on sinu jõuluinglid !

(Muusika valjeneb. Hüpiknukk haarab Tütarlapsel käest ja nüüd
hõljuvad nad tantsusammul müügilaua juurest müügilaua juurde.
Esimese laua juures proovides linte, rätikuid, pärle, teise
juures kallistades mänguasju, kolmanda juures maitsetes pipar-
kooke ja kompvekke ja viimase laua juures võttes loose, võit
võidu järele.

Kõik toimub nagu unenäos, hõljudes imekauni muusika rütmis.

Inglitüdrukud, kes müügilaudade taga müüjatena tegutsevad, lii-
guvad samuti kaasa. Ja üle kõige kostab Hüpiknuku rõõmus naer ja
kilkamine)

Hüpiknukk: (plaksutab nüüd jälle käsi. Algab rõõmus marsimuusika ja pikas
reas marsivad nüüd mänguasjad, piparkoogid ja kompvekid esile.
Korraga hüppab väike karu kepphobusel piparkoogist südame kal-
lale ja hammustab sellest tüki ära. Piparkook hädaldab ja vehib
kätega ning läheb Hüpiknukule kaebama. Hüpiknukk tutistab karu
kõrvast ja paneb siis indiaanlase vibuga karu järele marssima.
Rongkäik teeb suure kaare ümber Tütarlapse. Hüpiknuku plaksu-
tamise peale marsivad siis mänguasjad jälle tagasi müügilaudade
taha peitu)

Hüpiknukk: (Tütarlapsele) Näed, terve jõuluturg on sinu - kaunimad mängu-
asjad, maiustused ja jõuluinglid - sinu jõuluinglid on aga kõi-
ge kaunimad! (plaksutab jälle käsi ja kauni muusika-helidega
keerutavad jõuluinglid müügilaudade tagant välja, keskele -
- hõljuvaks tantsuks)

(Tantsu lõppedes kostab kaugelt Mängumehe hüüe)

Mängumees viiuliga: (eemal, kauguses) Tütarlaps - Tütarlaps jõuluinglitega !

Tütarlaps: (Hüpiknukule) See on tema - mu viiulikunstnik! Ta ei ole mind unustanud! (tõttab vasakule talle vastu) Ma olen siin! -

(Jõuluinglid põgenevad müügilaudade taha peitu) (Müügilaudade tuled kustuvad ja avauste katted langevad alla)

Hüpiknukk: (korv käes, tõttab ühe müügilaua juurest teise juurde ja nopib igalt poolt katte tagant papist jõuluinglid jälle korvi tagasi, asetab siis korvi keskele ja hüppab suure hooga mänguasjade müügilaua taha. Samas tõuseb leti tagant jälle papist hüpiknukk avause servale konksu otsa rippuma)

Tütarlaps: (taganedes ees, tema järel Mängumees viiuliga ja mütsiga käes, milline kuhjaga raha täis)

Tütarlaps: Ma teadsin, et sa tuled -

Mängumees: Jaa - ja vaata - (näitab kuhjaga raha täis olevat mütsi)
Kõik selle raha mängisin ma kokku -

Tütarlaps: Nõnda palju ! Mängisid - ?

Mängumees: Mängisin oma viiuliga - ja mõtlesin sinu ja sinu jõuluinglitele - ja siis olid sina ka nagu jõuluingel, kõige ilusam kõigist - ja ma mängisin ja teie kõik hõljusite minu mängule kaasa - see oli nii ilus ja rahvas kogunes igalt poolt kuulama - kui kaunis - kui ilus - hüüdsid kõik ja siis nagu sadas raha mütsi - igalt poolt - enam ja enam - (annab mütsi Tütarlapse kätte)

Tütarlaps: Oi kui palju -

Mängumees: Nüüd ma ostan kõik - kõik sinu jõuluinglid - kõik -

Tütarlaps: Ja ma teen neid veel - nii palju kui sa soovid - ja need tantsivad sulle - ainult sulle -

Mängumees: Ja ma mängin veel kaunimini - ja mängin siis ainult sulle -

(haarab viiuli ja Tütarlapse, nendega keerutades, kostab viiulimängu, unistavat, kauget ja jõuluinglid muutuvad jälle elavateks ning keerutavad hõljudes ümber Mängumehe ja Tütarlapse)

Eesriie sulgub aeglaselt.